

Tekst gwarowy — Kościelisko 3

Autor: Magdalena Dawid

Informator: Józef Pitoń, urodzony 15 IX 1932 roku w Kościelisku, absolwent AWF w Krakowie, obecnie mieszkający w Zakopanem. Pochodzi z rodziny od pokoleń osiadłej w Kościeliskach. Pan Pitoń jest znanym gawędziarzem, przewodnikiem i ratownikiem tatrzańskim, autorem tomików opowiadań: "Moje bajdy", "Naski świat", "Holni ludzie", "Lecom roki". Jest też aktywnym działaczem i honorowym członkiem Związku Podhalan, znawcą i popularyzatorem kultury podhalańskiej. Nagrania dokonano w lutym 2009 roku podczas wycieczki dialektologicznej studentów i pracowników Uniwersytetu Warszawskiego. Pan Józef Pitoń jest świetnym informatorem, choć mówiącym także polszczyzną literacką. Zna bardzo dobrze zwyczaje i kulturę mieszkańców Podhala, chętnie i długo opowiada gwara, a z długiej opowieści wybrano tu tylko fragmenty o: powinowactwie, chrzcie, ślubie, jedzeniu, pogodzie i wyrobie serów.

Ślub{vm}T498.mp3|L{/vm}

A jakie są jeszcze zwyczaje weselne? No weselne, no to głównie cepowiny, cepowiny, czyli o-cze-pi-ny, tak jak wy gadacie. A nie mówi się czepiec? Cepiec. {tt}czepowiny = oczepiny, mazurzenie|Cepowiny{/tt}, cepowiny. No więc, to ten obrządek, zresztą się bardzo dobrze z|achował, że się po prostu ściąga wionek z głowy. No młoda powinna iść z wionkiem do ślubu. Tu z|apiynty wionek z mirtu, głównie n|a biało ubrana, w tym weselu, w ślubnym ubraniu i...Ale na biało, czy w tym stroju góralskim? Góralskim, ale białe. Młode panie, to jus przyjęte, że jest, powinna mieć białe kolor. Niektóre to już idą po pańsku, to znaczy się tam chcą te, takie fru — fru z tyłu, co by wisiało, ale bardzo wiele właśnie góralskie ubrania, ale z białego materiału. I g|orsety haftowane pięknie, ładnie, w różne wzory i te kaletki tu i spodnica góralsko dość długo i w|yhaftowano i stażka biało, prowadzi tu, no i młody pon - biało cucha i biało {tt}wstażka, mazurzenie, uproszczenie nagłosowej grupy spółgłoskowej ws- > s-|stażka{/tt} tu, młody pon. Natomiast druzbowie, no to już mają stażki cyrwone. I jak ta młoda para się nazywa? Młodzi, młodzi. Młody pon, młodo pani. A w ogóle to się godo młodzi, młodzi. Młodo, młody. Jak było młodo, młody, to wiadomo chodzi, to {tt}jest młoda, udźwięcniająca fonetyka międzywyrazowa, kontynuacja dawnego zwężonego a jez młodo{/tt} pani, młody. U nas się, wiecie, skr|ótowno godo. Nie godo: Do Cornego Donajca, ino: W D|onajec jade. W D|onajec. A jak to jest po tej stronie, to wiadomo że Corny Donajec, a jak to jest tam: Jeade w D|onajec, to wiadomo do Białego Dunajca jedzie, nie? A mówi się czasami panowie młodzi? Państwo młodzi nieroz godają. Państwo młodzi, ale to już tak trochę...Po pańsku. Trochę tak scepzone. Panie młode mają też, takie białe spódnice? Góralskie? Pani młodo? No oczywiście, to so białe, białe. Tak. Ale w kwiaty? W kwiaty downi miały takie t|ybetowe, to znaczy się, w te wzory takie już materiał gotowy, tybet to się nazywało. Ale najczęściej to jest, to jest specjalnie szyte na, na ślub. {tt}odpowiednie, akcent inicjalny charakterystyczny dla gwary podhalańskiej, labializacja nagłosowa Ś|łodpowiednie{/tt} tam d|obranym materiałem i no to przewoźnie są długie, te spódnice, no i h|aftowane gdzie się do, i {tt}gorset, labializacja śródgłosowa|g|orset{/tt} h|aftowany gdzie się do, i tu i z tyłu, i bluzka, cy k|osula góralsko, h|aftowana, i kołnierze, i nawet nieraz to ni|ektóre, to mają na przykład takie {tt}serdaczki, mazurzenie, zachowanie ścieśnionego a, akcent inicjalny typowy dla gwary podhalańskiej|serŚdocki{/tt}, albo cosi, to specjalne tak tu, do ślubu. W kierpcach idą? Tak, na ogół w kierpcach. W kierpcach. Tak. A w zimie, no to kapce zaś bywają. Do ślubu? No w zimie, jak zimno to racej. Niektóre, {tt}teraz jest moda, udźwięcniająca fonetyka międzywyrazowa, ścieśnione a, udźwięcnienie i uproszczenie grupy spółgłoskowej -st > -zd > -z|teroz jez moda{/tt}, że właśnie wraco z powrotem moda na kapce. W zimie przecie nig nie chodzi w kierpcach nie? No bo nogi by odmroziło. Ino na zimę się robiło kapce, po prostu ze| sukna. Nie kapcie, bo kapcie to u nas są pa|pucie, po izbie to jest p|apucie. I kapce. Kapce, albo męskie to my mamy tak jak {tt}trzewiki, uproszczenie i asymilacja grupy trz-|czewiki{/tt}, jak buty, a baby mają p|od kolano{tt}akcent inicjalny charakterystyczny dla gwary podhalańskiej{/tt}. Babskie kapce sukniane. Abo siwe sukno. A podeszwa z czego? Z|e sukna.